

Studijní opora

Název předmětu: Financování a ekonomické řízení

Téma: Mimorozpočtové prostředky – zásady, realizace

Vzdělávací cíl:

Cílem tohoto tématu je teoreticky vymezit a popsat mimorozpočtové prostředky (můžeme chápat jako i mimorozpočtové zdroje) využívané v rezortu MO. V rámci mimorozpočtových zdrojů bude kladen důraz na pochopení tvorby (zásad) mimorozpočtových prostředků s důrazem na oblast fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP).

- znát definice pojmů mimorozpočtové zdroje, rezervní fond, fond kulturních a sociálních potřeb,
- znát možnosti použití mimorozpočtových zdrojů/prostředků,
- umět popsat tvorby rezervního fondu a fondu kulturních a sociálních potřeb,
- schopen sestavit rozpočet fondu kulturních a sociálních potřeb.

Zpracoval: pplk. Ing. Petr MUSIL

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

Obsah

1. Mimorozpočtové prostředky/zdroje – zásady tvorby, teoretické vymezení,
2. Rezervní fond – použití prostředků,
3. Fond kulturních a sociálních potřeb – historie a obecné vymezení,
4. Fond kulturních a sociálních potřeb v rezortu obrany.

1 Mimorozpočtové prostředky/zdroje - vymezení

Základním legislativním dokumentem, ve kterém jsou vymezené mimorozpočtové zdroje je zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). § 45

V souladu s § 45, odst. 3, zákona o rozpočtových pravidlech hospodaří organizační složka státu (OSS) „s mimorozpočtovými zdroji, kterými jsou prostředky fondů organizační složky státu, zisk získaný hospodářskou činností vykonávanou na základě zvláštního zákona, peněžité dary a prostředky poskytnuté ze zahraničí podle jejich vymezení na základě právního aktu, kterým byly poskytnuty a prostředky zvláštních účtů k financování obměn a záměn státních hmotných rezerv podle zvláštního předpisu¹. Mimorozpočtové zdroje se používají prostřednictvím rozpočtu. Prostředky fondu kulturních a sociálních potřeb se s výjimkou prostředků určených na financování reprodukce dlouhodobého hmotného majetku a prostředků zvláštních účtů k financování obměn a záměn státních hmotných rezerv používají přímo.“

Mimorozpočtové zdroje může OSS, rezort obrany využít na úhradu potřeb rozpočtově nezajištěných. Vznikne-li tato potřeba úhrady rozpočtově nezajištěných potřeb, může rezort obrany na základě § 22, odst. 1, zákona o rozpočtových pravidlech použít na financování těchto potřeb i mimorozpočtové zdroje. Před provedením takovéto úhrady je třeba provést rozpočtové opatření.

Finanční prostředky mimorozpočtových zdrojů vede rezort obrany na účtech u České národní banky.

Rezort obrany (OSS) tvoří tyto peněžní fondy:²

- A) **rezervní fond,**
- B) **fond kulturních a sociálních potřeb.**

Ad A)

Zdrojem **rezervního fondu** jsou :

- a) prostředky poskytnuté ze zahraničí a peněžní dary,
- b) odvody neoprávněně použitých nebo zadržovaných peněžních prostředků podle § 44 odst. 2 písm. a), b), g) a h) a penále za prodlení s nimi zákona o rozpočtových pravidlech,

¹ § 6 odst. 1 zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv.

² § 48 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

- c) příjmy z prodeje majetku, který organizační složka státu nabyla darem nebo děděním,
- d) u Ministerstva obrany příjmy z prodeje majetku státu, s kterým je příslušné hospodařit toto ministerstvo.

Organizační složka státu (rezort obrany) **člení prostředky** v rezervním fondu podle původu, a to na:

- a) prostředky poskytnuté ze zahraničí a peněžní dary, a to dále na:
 - 1. prostředky, které jí byly poskytnuty na určitý účel, a to podle těchto účelů,
 - 2. prostředky, které jí byly poskytnuty bez uvedení účelu,
- b) odvody neoprávněně použitých nebo zadržovaných peněžních prostředků podle § 44 odst. 2 písm. a), b), g) a h) zákona o rozpočtových pravidlech a penále za prodlení s nimi; tyto odvody a penále dále člení podle původních účelů; původním účelem se rozumí účel, na který organizační složka státu určila dotace nebo návratné finanční výpomoci, při jejichž používání jejich příjemci porušili rozpočtovou kázeň a za to do jejího rezervního fondu tyto odvody provedli a tato penále zaplatili,
- c) příjmy z prodeje majetku, který pro Českou republiku nabyla organizační složka státu darem nebo děděním,
- d) příjmy z prodeje majetku, se kterým bylo příslušné hospodařit Ministerstvo obrany.

Ad B)

Fond kulturních a sociálních potřeb je tvořen základním přidělem z rozpočtu organizační složky státu z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za práci vykonávanou v rámci odborného výcviku na produktivních činnostech žákům učilišť a na stipendia interním vědeckým aspirantům a zaměstnancům na studijních pobytech. Fond kulturních a sociálních potřeb je naplňován zálohově z roční plánované výše v souladu s jeho schváleným rozpočtem. Vyúčtování skutečného základního přidělu se provede v rámci účetní závěrky. Je tvořen k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb a je určen zaměstnancům v pracovním poměru k zaměstnavateli, příslušníkům ve služebním poměru, soudcům, žákům středních odborných učilišť a učilišť, interním vědeckým aspirantům, důchodcům, kteří při prvním odchodu do starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně pracovali u zaměstnavatele, případně rodinným příslušníkům zaměstnanců a jiným právníckým nebo fyzickým

osobám. Další příjmy, výši tvorby a hospodaření s fondem kulturních a sociálních potřeb stanoví ministerstvo vyhláškou.

2 Rezervní fond – použití finančních prostředků

Použití finančních prostředků rezervního fondu u OSS/rezort obrany:

- a) prostředky, které jí byly poskytnuty na určitý účel, používá na tento účel a prostředky, které jí byly poskytnuty bez uvedení účelu, používá na výdaje na rozpočtem nezajištěné provozní potřeby a na výdaje, které v mimořádných případech povolí vláda,
- b) prostředky (odvody neoprávněně použitých nebo zadržovaných peněžních prostředků) používá na dotace a návratné finanční výpomoci na původní účely,
- c) prostředky z prodeje majetku, který pro Českou republiku nabyla organizační složka státu darem nebo děděním používá na výdaje na reprodukci majetku,
- d) prostředky z prodeje majetku používá Ministerstvo obrany na výdaje na reprodukci majetku.

Další možnosti využití finančních prostředků rezervního fondu v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech:

- 1) Organizační složka státu/rezort obrany, která přijala přímo do rezervního fondu peněžní prostředky, které má povinnost po jejich použití na stanovený účel vyúčtovat a nespotřebovaný zbytek vrátit, vrátí tento jejich nespotřebovaný zbytek poskytovateli přímo z rezervního fondu.
- 2) Prostředky rezervního fondu, které do něj byly převedeny podle § 44a odst. 1 písm. e) a odst. 3 písm. e) zákona o rozpočtových pravidlech a které není možné použít na příslušné programy a projekty, protože už skončily, organizační složka státu vrátí nejpozději ve lhůtách finančního vypořádání se státním rozpočtem za rok, v kterém byl program nebo projekt ukončen.“.
- 3) O prostředcích převedených do rezervních fondů podle § 47 zákona o rozpočtových pravidlech ve znění účinném ode dne 7. září 2004 do dne 29. února 2008 může vláda rozhodnout, že budou převedeny do příjmů státního rozpočtu kapitoly Všeobecná pokladní správa a použity buď na snížení schodku státního rozpočtu, nebo podle § 24 odst. 1 písm. d) zákona o rozpočtových pravidlech.

Stav finančních prostředků v rezervním fondu u OSS podle údajů Ministerstva financí za rok 2010:

Podle údajů Ministerstva financí dosáhl zůstatek finančních prostředků rezervních fondů OSS vykázaný na bankovních účtech ke konci roku 2010 **1,7 mld. Kč** a proti stavu ke konci předchozího roku se zvýšil o 200 mil. Kč. Změna stavu představovala převis příjmů rezervních fondů v hodnoceném období nad převedením části prostředků fondů do příjmů OSS k jejich použití k financování výdajů. V bankovním zůstatku rezervních fondů OSS ve výši 1,7 mld. Kč tvořily převažující většinu prostředky získané z prodeje majetku, se kterým bylo zmocněno hospodařit Ministerstvo obrany a dále prostředky ze zahraničí včetně peněžních darů, poskytnuté především bez uvedení účelu jejich použití, v menší míře prostředky poskytnuté na stanovený účel.

Nejvíce finančních prostředků na účtech rezervních fondů **měla** ke konci roku 2010 kapitola **Ministerstvo obrany** (1,5 mld. Kč), Ministerstvo vnitra (75 mil. Kč), Ministerstvo dopravy (61 mil. Kč), Ministerstvo životního prostředí (44 mil. Kč), Ministerstvo práce a sociálních věcí (33 mil. Kč), Český statistický úřad (25 mil. Kč) a kapitola Ministerstvo financí (17 mil. Kč). Ostatní ministerstva a ústřední úřady měly na účtech podstatně menší částky anebo neměly žádné prostředky.

Stav finančních prostředků v rezervním fondu u OSS podle údajů Ministerstva financí za rok 2013:

Zůstatek rezervních fondů OSS vykázaný na bankovních účtech ke konci roku 2013 **dosáhl 2,7 mld. Kč** a proti stavu ke konci předchozího roku se zvýšil o 1,0 mld. Kč. Změna stavu byla výsledkem vyšších příjmů rezervních fondů OSS v hodnoceném období ve srovnání s objemem prostředků fondů převedených do příjmů OSS k jejich použití k financování výdajů. V bankovním zůstatku rezervních fondů OSS ve výši 2,7 mld. Kč tvořily převažující část prostředky získané z prodeje majetku, se kterým bylo zmocněno hospodařit Ministerstvo obrany a dále prostředky ze zahraničí včetně peněžních darů, poskytnuté převážně bez uvedení účelu jejich použití, v menší míře prostředky poskytnuté na stanovený účel.

Nejvíce finančních prostředků na účtech rezervních fondů **měla** ke konci roku 2013 kapitola **Ministerstvo obrany** (2,5 mld. Kč), Ministerstvo vnitra (55 mil. Kč), Ministerstvo dopravy (50 mil. Kč), Ministerstvo práce a sociálních věcí (39 mil. Kč), Ministerstvo financí (36 mil. Kč), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (11 mil. Kč), Ministerstvo životního prostředí (10 mil. Kč) a Ministerstvo průmyslu a obchodu (9 mil. Kč). Ostatní ministerstva a ústřední úřady měly na účtech podstatně menší částky anebo neměly žádné prostředky.

Podrobnější údaje a informace o finančních prostředcích rezervních fondů jsou obsaženy v návrzích závěrečných účtů jednotlivých kapitol státního rozpočtu za rok 2010, 2013 předložených příslušným výborům poslanecké sněmovny.

3 Fond kulturních a sociálních potřeb – historie a obecné vymezení

V této kapitole se podrobněji zaměříme na:

- A) historii FKSP,
- B) FKSP – obecné vymezení,

Ad A) Historie FKSP

Historie fondu sahá hluboko do doby socialismu. Dnes jsou tvorba a používání fondu upraveny vyhl. č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb a tato vyhláška víceméně „opisovala“ vyhl. č. 310/1995 Sb., která nesla stejné pojmenování. Ne náhodou se však vyhlášky s názvem *o fondu kulturních a sociálním potřeb* měnily ve Sbírce zákonů v rytmu pětiletých plánů a úspěchů a neúspěchů plánovitěho řízení národního hospodářství: 210/1989, 21/1986, 165/1980, 155/1975, 162/1971, 145/1968, 48/1967, 121/1965, 90/1965.

Definice toho, k čemu fond slouží, byla v roce **1965 velmi jednoduchá**:

Prostředky fondu slouží především celému kolektivu podniku. O jejich použití rozhoduje příslušný odborový orgán ve spolupráci s vedením podniku.

O účelu fondu dnes hovoří zákon o rozpočtových pravidlech **z roku 2000 (viz kapitola 1 bod B)**:

Formule pro určení přidělu do fondu již tehdy však byla oproti minulosti značně zjednodušena. Většina finančního objemu fondu totiž byla určena základním přidělem ve výši zmiňovaných dvěma procenty. Ten však činil v letech 1965 až 1980 jen 0,8 % s možností dalšího, doplňkového přidělu, vázaného na splnění vyjmenovaných ekonomických ukazatelů. V roce 1975 to mohlo být až dalších 1,2 %. Teprve v roce 1986 se základní přiděl do fondu zvýšil na 1,6 % a v roce 1989 na 2,0 %.

Tabulka 1 naznačuje rozpočtové restriktce, které byly uskutečněny u Fondu kulturních a sociálních potřeb v letech 2007 – 2011.

Tabulka 1 Rozpočtové restrikce: Fond kulturních a sociálních potřeb v letech 2007 - 2011

Průřezové ukazatele rozpočtu Ministerstva obrany v letech 2007-2011 (v mil. Kč)					
	2007	2008	2009	2010	2011
Platy	11 134,00	11 326,6	11 093,8	10 350,5	9 273,9
Ostatní platby za provedenou práci	713,2	1 070,4	1 274,4	1 063,8	1 101,0
Povinné pojistné	3 932,10	3 994,8	3 795,3	3 540,2	3 173,8
Příděl do FKSP	222,6	226,5	221,9	207	92,8
Mandatorní výdaje celkem	16 001,00	16 618,3	16 385,4	15 161,5	13 641,5

Pramen: Návrh závěrečného státního rozpočtu ČR – kapitola 307 – Ministerstvo obrany, 2010-2011. Praha: MO ČR

Rok 2011 byl historickým rokem. Příděl do fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP) byl poprvé od roku 1989 nižší než tradiční dvě procenta z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy. Příděl byl poloviční.

Ad B) FKSP – obecné vymezení

Tvoří ho příspěvkové organizace a organizační složky státu. Územní samosprávné celky mohou tvořit sociální fond podle pravidel, který pro jeho tvorbu a použití schvaluje zastupitelstvo obce nebo kraje.

Pravidla pro tvorbu a použití FKSP upravují rozpočtová pravidla, zákon č. 218/2000 Sb., v § 48, odst. 1 a 8 a rozpočtová pravidla územních rozpočtů, zákon č. 250/2000 Sb., v § 33. Prováděcí předpis k tvorbě a použití FKSP je vyhláška MF č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, která stanovuje:

Výše tvorby fondu

Základní příděl, kterým je tvořen fond, činí 1 % z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost a dále na odměny a ostatní plnění za práci vykonávanou v rámci odborného výcviku na produktivních činnostech žákům učilišť.

Další příjmy fondu tvoří:

- splátky půjček na bytové účely poskytnutých do konce roku 1992,
- náhrada škod a pojistná plnění od pojišťovny vztahující se k majetku pořízenému z fondu,
- peněžní a jiné dary určené do fondu.

Hospodaření s fondem

Organizační složka státu a příspěvková organizace sestavuje rozpočet fondu a stanoví způsob jeho čerpání. Při používání fondu se postupuje v souladu se schváleným rozpočtem a lze z něj čerpat pouze stanovené výdaje. Pro spolurozhodování odborové organizace platí zvláštní právní předpis.

Prostředky fondu se ukládají na **samostatném účtu u bank** a poboček zahraničních bank. Převody peněžních prostředků na zálohy na základní příděl do fondu se uskuteční nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž k tvorbě fondu došlo.

Organizační složka státu a příspěvková organizace *může přispívat pouze na činnosti, které organizuje nebo spoluorganizuje nebo pořídí od jiné organizační složky státu nebo právnické nebo fyzické osoby*. Zaměstnancům v pracovním poměru, příslušníkům ve služebním poměru, soudcům, žákům středních odborných učilišť a učilišť a důchodcům, kteří při prvním odchodu do starobního nebo plného invalidního důchodu pracovali u organizační složky státu nebo příspěvkové organizace, (dále jen "zaměstnanec") a jejich manželům (druhům), partnerům a nezaopatřeným dětem (dále jen "rodinný příslušník") se poskytne plnění podle věty první za cenu sníženou o příspěvek z fondu.

Příspěvek lze poskytnout pouze z fondu té organizační složky státu nebo příspěvkové organizace, která činnost zcela uhradila.

Na poskytnutí příspěvku nebo jiné plnění z fondu **není právní nárok**.

Zůstatek nesplacených půjček poskytnutých zaměstnanci **může být prominut** za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem, nejvýše však lze prominout **částku 15 000 Kč**.

Veškerá plnění z fondu, s výjimkou sociálních výpomocí, sociálních půjček a darů, jsou zaměstnancům poskytována **nepeněžní formou**.

Příspěvky na provoz zařízení, která slouží kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců

Z fondu lze přispívat na náklady na **provoz kulturních zařízení, rekreačních zařízení, sportovních a tělovýchovných zařízení, rehabilitačních zařízení včetně masáží a zařízení pro zájmovou činnost organizačních složek státu a příspěvkových organizací** (dále jen "zařízení sloužící kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců") a na provoz autobusu, pokud je využíván pro potřeby zařízení sloužícího kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců.

Z fondu lze hradit nákup **vitaminových prostředků** pro zaměstnance a přispívat zaměstnancům na očkování proti chřipce, klíšťové encefalitidě a hepatitis A, pokud není hrazeno ze zdravotního pojištění.

Z fondu lze přispívat na vybavení ke **zlepšení pracovních podmínek**, na pracovní oděvy a obuv, a to nad povinné vybavení, na jednotné oblečení a na vybavení pro sportovní a zájmovou činnost, které je půjčováno zaměstnancům.

Pokud jsou zařízení sloužící kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců využívána i pro jiné účely, je nutno poměrnou část nákladů uhradit z provozních nákladů ze zdrojů stanovených pro tuto činnost právními předpisy (např. vzdělávání zaměstnanců).

Z fondu lze přispívat na náklady za dočasné užívání zařízení jiných organizačních složek státu nebo osob, pokud slouží kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců.

Pořízení hmotného majetku

Z fondu se hradí pořízení hmotného majetku, který slouží kulturním a sociálním potřebám zaměstnanců.

Půjčky na bytové účely

Zaměstnancům lze na základě písemné smlouvy poskytnout z prostředků fondu půjčku na:

- a) **pořízení domu nebo bytu do vlastnictví** nebo spoluvlastnictví pro vlastní bydlení, na složení členského podílu na družstevní byt pro vlastní bydlení a na provedení změny stavby domu nebo bytu, který zaměstnanec užívá pro vlastní bydlení,
- b) **koupi bytového zařízení,**
- c) **nesplacený zůstatek půjčky** z fondu na bytové účely poskytnuté předchozím zaměstnavatelem a na nesplacený zůstatek půjčky z fondu na bytové účely manžela (manželky).

Půjčky z prostředků fondu jsou bezúročné a poskytují se za těchto podmínek:

- a) zaměstnanci je možno poskytnout i více půjček; součet zůstatků nesplacených půjček poskytnutých zaměstnanci a nové půjčky nesmí přesáhnout 100 000 Kč, z toho částku 50 000 Kč na koupi bytového zařízení,

- b) každá půjčka je splatná nejpozději do 10 let od uzavření smlouvy o půjčce; prostředky z poskytnuté půjčky lze použít pouze k přímé úhradě účelu, který byl dohodnut ve smlouvě o půjčce.

Dojde-li ke skončení pracovního nebo služebního poměru, je půjčka **splatná nejpozději do šesti měsíců** ode dne jeho skončení, pokud není ve smlouvě o půjčce stanoveno jinak.

Půjčky nelze poskytnout na úhradu nákladů, které již byly kryty půjčkou nebo úvěrem od bank nebo poboček zahraničních bank nebo jiné osoby. Půjčku nelze dále poskytnout na vypořádání společného jmění manželů, vypořádání dědiců a jiné majetkoprávní vypořádání.

Stravování

Z fondu lze přispívat zaměstnancům na závodní stravování podle zvláštního právního předpisu.

Dovolená a rekreace

Z fondu lze přispívat zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům na dovolenou, včetně rehabilitace a lázeňské léčby, rekreační pobyty ve vlastních zařízeních nebo pořízených od jiných organizačních složek státu nebo od právnických nebo fyzických osob a na zájezdy, a to v tuzemsku i v zahraničí.

Kultura, vzdělávání, tělovýchova a sport

Z fondu lze přispívat zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům na:

- a) vstupenky na kulturní, tělovýchovné a sportovní akce a na dopravu na tyto akce,
- b) náklady na kulturní, tělovýchovné a sportovní akce pořádané organizační složkou státu nebo příspěvkovou organizací,
- c) náklady na vzdělávací kurzy.

Výměnné akce

Při vzájemných výměnných rekreacích, zájezdech, kulturních akcích a sportovních soutěžích lze při zajištění vzájemnosti z fondu hradit pobytové náklady zaměstnanců jiných tuzemských i zahraničních právnických a fyzických osob.

Sociální výpomoci a půjčky

Z fondu lze poskytnout **jednorázovou sociální výpomoc** zaměstnancům, popř. jejich nejbližším pozůstalým, v mimořádně závažných případech a při řešení tíživých nebo neočekávaných sociálních situací. Sociální výpomoc může v jednotlivém případě činit nejvýše **15 000 Kč**, v případech postižení živelní pohromou, ekologickou nebo průmyslovou havárií na územích, na kterých byl vyhlášen nouzový stav, nejvýše **30 000 Kč**.

Na základě písemné smlouvy lze zaměstnancům poskytnout k překlenutí **tíživé finanční situace** bezúročnou půjčku nejvýše **20 000 Kč** nebo **50 000 Kč** v případech postižení živelní pohromou, ekologickou nebo průmyslovou havárií na územích, na kterých byl vyhlášen nouzový stav, se **splatností do 5 let** od uzavření smlouvy o půjčce. **Při skončení pracovního** nebo služebního poměru je půjčka splatná nejpozději **do šesti měsíců** ode dne jeho skončení, pokud není ve smlouvě o půjčce stanoveno jinak.

Sociální výpomoci a půjčky se poskytují v hotovosti v souladu s rozpočtem fondu.

Penzijní připojištění

Organizační složky státu a státní příspěvkové organizace mohou z fondu hradit za své zaměstnance část příspěvku na penzijní připojištění, nejvýše však **90 % částky**, kterou se zaměstnanec zavázal hradit. Příspěvkové organizace zřízené územními samosprávnými celky mohou z fondu hradit za své zaměstnance příspěvek na penzijní připojištění⁹⁾ nebo jeho část.

Pojistné na soukromé životní pojištění

Z fondu lze hradit pojišťovně za zaměstnance část pojistného na soukromé životní pojištění na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi zaměstnancem jako pojistníkem a pojišťovnou, která je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území České republiky podle zvláštního právního předpisu, **nejvýše však 50 % částky pojistného**, kterou se zaměstnanec zavázal hradit, za podmínky, že ve smlouvě byla sjednána výplata pojistného plnění až po **60 kalendářních měsících** a současně nejdříve v roce **dosažení věku 60 let**.

Příspěvek odborové organizaci

Z fondu lze poskytovat příspěvek odborové organizaci, která působí u organizační složky státu nebo příspěvkové organizace, na úhradu prokazatelných nákladů, které jí vznikají v souvislosti s plněním oprávnění vyplývajících z pracovněprávních předpisů.

Dary

Z fondu lze poskytovat zaměstnancům věcné nebo peněžní dary:

- a) **za mimořádnou aktivitu** ve prospěch zaměstnavatele při poskytnutí osobní pomoci při požáru, živelní události a při jiných mimořádných případech a za aktivitu humanitárního a sociálního charakteru a péči o zaměstnance a jejich rodinné příslušníky,
- b) **při pracovních výročí 20 a každých dalších 5 let** trvání pracovního nebo služebního poměru u zaměstnavatele; do pracovního výročí lze započítat i dobu trvání pracovního poměru u jiných zaměstnavatelů. Do pracovních výročí nelze zahrnout dobu výkonu práce konané na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr,
- c) **při životních výročí 50 let a každých dalších 5 let** věku,
- d) **při prvním odchodu do starobního nebo plného invalidního důchodu.**

Za mimořádnou aktivitu lze z fondu poskytnout dar i jiným fyzickým osobám než zaměstnancům.

Celková výše darů může činit **nejvýše 15 % ze základního přídělu**. Nevyčerpanou část limitu lze převádět do dalšího roku pro stejný účel, a to nad stanovený limit.

Dary lze poskytovat též jiným fyzickým osobám nebo příspěvkovým organizacím postiženým živelní pohromou, ekologickou nebo průmyslovou havárií na územích, na kterých byl vyhlášen nouzový stav.

4 Fond kulturních a sociálních potřeb v rezortu obrany

Fond kulturních a sociálních potřeb je v rámci rezortu obrany upraven níže uvedenými legislativními normami:

- Vyhláška MF č.114/2002 ze dne 27. března 2002 o FKSP,

- RMO č. 39/2003 ze dne 23. října 2003 – Zásady pro tvorbu a čerpání FKSP - platí od 18. 11. 2004 – zrušen k 31. 12. 2011,
- RMO č. 66/2011 – ze dne 20. prosince 2011 - Zásady pro tvorbu a čerpání fondu kulturních a sociálních potřeb,
- Kolektivní smlouva 2012 – ve znění 5. doplňku.

Fond MO je určen:

- a) **vojákům** ve služebním poměru, kteří vykonávají službu v resortu Ministerstva obrany,
a zaměstnancům v pracovním poměru k Ministerstvu obrany (dále jen zaměstnanci),
- b) **důchodcům**, kteří při prvním odchodu do starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu 3. stupně pracovali nebo vykonávali službu vojáka z povolání (vojáka v další službě) u MO nebo skončil-li jejich služební poměr u MO v době, kdy splňovali podmínky nároku na důchod (dále jen důchodci),
- c) **manželům, partnerům, druhům a nezaopatřeným dětem, zaměstnanců a důchodců** (dále jen rodinní příslušníci),
- d) **jiným fyzickým a právnickým osobám** v rozsahu stanoveném v této příloze Kolektivní smlouvy 2012.

Tvorba, rozpočet a rozdělování fondu

Základní příděl, který činí 1 % z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, odměny za pracovní pohotovost, další odměny a ostatní plnění ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1, dalšími příjmy fondu dle ustanovení § 2 odst. 2 vyhlášky č. 114/2002 Sb. a nevyčerpanými prostředky z předchozích let.

Rozpočet fondu obsahuje zejména:

- a) roční zálohový příděl do dílčích fondů vojenských útvarů, vojenských zařízení, vojenských záchranných útvarů, organizačních útvarů Ministerstva obrany, (dále jen útvar),
- b) roční zálohový příděl do dílčích fondů správních úřadů,
- c) stálou rezervu regionálního finančního odboru (dále jen finančního odboru),
- d) centrální rezervu,

- e) prostředky na půjčky zaměstnancům,
- f) roční příděl pro odborové orgány.

Osobní účet pro jednoho zaměstnance tvoří zálohový příděl, jenž je stanoven podílem ročního zálohového přídělu do dílčích fondů útvarů a plánovaným počtem zaměstnanců pro příslušný kalendářní rok.

V rozpočtu fondu na příslušný kalendářní rok se vyčleňují prostředky pro úhradu nákladů na kolektivní vyjednávání odborových orgánů ve výši **125 000 Kč**.

Tvorba dílčího fondu útvaru

Dílčí fond útvaru je tvořen z osobních účtů všech zaměstnanců útvaru a účtem útvaru. Je určen k úhradě výdajů pro zaměstnance a jejich rodinné příslušníky. Za hospodaření s prostředky fondu odpovídají vedoucí organizačních celků.

Sekce personální MO přiděluje prostředky fondu formou zálohových přídělů čtvrtletně do fondu úřadu, a to v termínech:

=> do **15. ledna** a k

=> **25. březnu, červnu a září.**

Zálohový příděl do osobních účtů provede úřad měsíčně ve výši 1/12 předpokládaného ročního zálohového přídělu na **1 zaměstnance do 25. ledna** a dále pak vždy **do 10. pracovního dne v měsíci**. Prostředky do osobních účtů přiděluje úřad **oprávněným zaměstnancům**.

V rozpočtu dílčího fondu útvaru se na příslušný kalendářní rok vyčleňují prostředky na následující druhy plnění (příspěvky):

- a) *závodní stravování,*
- b) *rekreaci,*
- c) *kulturní a sociální rozvoj zaměstnanců,*
- d) *životní pojištění.*

V pravidlech pro čerpání prostředků z účtu útvaru se podle podmínek určují druhy plnění, které budou u útvaru využívány a maximální příp. minimální výše příspěvků na 1 zaměstnance na jednotlivé druhy plnění. Pravidla schvaluje vedoucí organizačního celku nejpozději **do 15. února** a neprodleně je odevzdá příslušnému zabezpečujícímu finančnímu odboru.

Prostředky dílčího fondu (osobních účtů a účtu útvaru) lze čerpat jen do výše **disponibilních prostředků**, jimiž se rozumí:

- a) nevyčerpané prostředky z minulého roku převedené do následujícího roku,
- b) přidělené prostředky fondu na příslušný kalendářní rok, které lze průběžně čerpat jen do výše zálohových přidělů.

Nevyčerpané prostředky dílčího fondu **k 31. prosinci** se převádějí do následujícího roku. **Zůstatek osobního účtu** zaměstnance, se tomuto zaměstnanci převádí do následujícího kalendářního roku, rovněž tak nespotřebované prostředky účtu útvaru se převádí do účtu téhož útvaru v následujícím kalendářním roce. **Zaniká-li útvar**, zůstatek osobního účtu se převádí tomuto zaměstnanci k novému útvaru a zůstatek účtu útvaru se převádí nástupnickému útvaru.

Příspěvky na závodní stravování

Z osobních účtů nebo účtu útvaru lze zaměstnancům poskytnout příspěvek na závodní stravování. Jednotnou výši příspěvku stanovuje náměstek ministra obrany pro personalistiku po dohodě s příslušnými odborovými orgány.

Měsíční vyúčtování stravy dle jmenovitého seznamu strávníků kontroluje pověřený zaměstnanec útvaru a schvaluje vedoucí organizačního celku. **Kopie** měsíčního přehledu se zakládá do evidence dílčího fondu.

Rekreace

Z osobních účtů nebo z účtu útvaru lze zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům přispívat na rekreaci, kterými se rozumějí rekreační pobyty, rehabilitace a zájezdy v tuzemsku i v zahraničí.

Na rekreaci lze zaměstnanci poskytnout příspěvek (příspěvky) nejvýše **do částky 5 000 Kč ročně**.

Příspěvek nelze poskytovat:

- a) na rekreace s pobytem ve výcvikových a školicích zařízeních Armády České republiky,
- b) na lázeňské léčení a ozdravné pobyty, na které finančně přispívají zdravotní pojišťovny,
- c) na rekreace spojené se vzděláváním, které pořádají jazykové školy v tuzemsku nebo v zahraničí,
- d) na rekreace, které si hradili z vlastních prostředků a na dopravu soukromým vozidlem.

Z osobních účtů nebo z účtu útvary lze poskytovat příspěvky na dětské rekreace do výše **2 500 Kč ročně na každé dítě** zaměstnance po dobu povinné školní docházky.

Dětskými rekreacemi se rozumějí různé rekreační pobyty dětí (dětské tábory) kromě těch, které organizují školy v době školního vyučování (např. školy v přírodě), a těch, které se organizují společně s pobytem dospělých (různé typy rodinných rekreací).

Příspěvky na kulturní a sociální rozvoj zaměstnanců

Z účtu útvary lze zaměstnancům přispívat na kulturní, společenské, tělovýchovné a sportovní akce.

Z osobních účtů nebo z účtu útvary lze zaměstnancům hradit náklady spojené s nákupem vitaminových prostředků a lze přispívat zaměstnancům na ochranné očkování proti chřipce, klíšťové encefalitidě a hepatitis A, nehradí-li se ze zdravotního pojištění nebo nehradí-li se podle ustanovení zvláštních předpisů (např. vysílání zaměstnanců na pracovní nebo služební cesty, kde je očkování podmínkou).

Vitaminy lze nakoupit maximálně **do částky 400 Kč** na jednoho zaměstnance na kalendářní rok. Příspěvek na očkování může činit **nejvýše 1 000 Kč** na jednoho zaměstnance na kalendářní rok apod.

Životní pojištění

Z osobních účtů lze zaměstnancům přispívat na životní pojištění u zaměstnavatelem vybrané pojišťovny.

Příspěvek na životní pojištění lze poskytnout pouze na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi zaměstnancem a pojišťovnou na dobu delší než 60 měsíců s výplatou

až po dovršení 60-ti let věku. Výše příspěvku může činit nejvýše 30% částky pojistného, kterou se zaměstnanec zavázal hradit.

Minimální měsíční výše příspěvku z osobního účtu činí 100 Kč.

Kolektivní smlouva stanovuje pravidla, zásady čerpání prostředků dílčího fondu správního úřadu – určen pro důchodce a jejich rodinné příslušníky.

Stálá rezerva finančního odboru a centrální rezerva

Stálá rezerva je určena na poskytování **jednorázových sociálních výpomocí a darů za mimořádnou aktivitu** ve prospěch MO. Vedená je u finančních odborů.

Zaměstnanci nebo jeho nejbližšímu pozůstalému rodinnému příslušníkovi lze poskytnout jednorázovou sociální výpomoc do výše **15 000 Kč** a v případech uvedených v odst. 3 tohoto čl. až do **výše 30 000 Kč**.

O poskytnutí jednorázové sociální výpomoci rozhoduje **vedoucí organizačního celku** se souhlasem odborové organizace na základě žádosti zaměstnance nebo jeho pozůstalého rodinného příslušníka. Žadatel musí v žádosti **uvést (doložit)** konkrétní důvody, které ho opravňují k podání žádosti.

Jednorázová sociální výpomoc se poskytuje **výplatou v hotovosti**. Ředitel finančního odboru zabezpečí zapsání výše sociální výpomoci poskytnuté zaměstnanci do jeho **mzdového listu zaměstnance**.

Dary za mimořádnou aktivitu ve prospěch Ministerstva obrany lze poskytovat zaměstnancům nebo jiným fyzickým osobám do výše **1 500 Kč ročně**.

O poskytnutí daru za mimořádnou aktivitu rozhoduje **vedoucí organizačního celku** po dohodě s odborovou organizací.

Centrální rezerva

Sekce personální tvoří centrální rezervu **do výše 5 procent z ročního objemu prostředků pro zaměstnance**. Z této rezervy se v případě potřeby doplňují stálé rezervy finančních odborů. Nespotřebovaná centrální rezerva se převádí do rozpočtu fondu následujícího kalendářního roku.

Zásady používání fondu

A. Hospodaření s prostředky dílčích fondů,

B. Převádění prostředků dílčích fondů útvarů,

C. Pravidla pro čerpání prostředků z dílčích fondů.

(viz Kolektivní smlouva 2012 ve znění 5. doplňku - samostudium)

Půjčky z fondu:

1) Půjčky na bytové účely

Půjčku na pořízení domu nebo bytu do vlastnictví nebo spoluvlastnictví pro vlastní trvalé bydlení zaměstnance a půjčku na složení členského podílu na družstevní byt pro vlastní trvalé bydlení zaměstnance lze poskytnout **do výše 100 000 Kč** se splatností **do 10 let** od uzavření smlouvy o půjčce.

Půjčku **na změnu stavby domu nebo bytu**, který zaměstnanec užívá k vlastnímu trvalému bydlení lze poskytnout **do výše 75 000 Kč** se splatností **do sedmi let** od uzavření smlouvy o půjčce.

Půjčku na koupi bytového zařízení lze poskytnout **do výše 50 000 Kč** se splatností **do sedmi let** od uzavření smlouvy o půjčce.

Půjčku **na nesplacený zůstatek půjčky** z fondu na bytové účely, kterou zaměstnanci poskytl předchozí zaměstnavatel (kromě Ministerstva obrany), lze poskytnout **do výše 5 000 Kč** se splatností **do jednoho roku** od uzavření smlouvy o půjčce.

Zaměstnanci lze poskytnout současně nebo postupně i více půjček na bytové účely. Tyto půjčky lze poskytovat za podmínky, že součet zůstatků všech nesplacených a nově poskytnutých půjček na bytové účely zaměstnanci z jednotlivých dílčích fondů finančních odborů **nesmí přesáhnout částku 100 000 Kč** a z toho půjčky na koupi **bytového zařízení částku 50 000 Kč**.

Na žádost zaměstnance (dlužníka) a se souhlasem vedoucího organizačního celku a odborové organizace může příslušný ředitel finančního odboru povolit prodloužení doby splatnosti půjček maximálně **do 10 let od** uzavření smlouvy o půjčce, které byly žadateli poskytnuty na změnu stavby domu (bytu) a na koupi bytového zařízení, odůvodňuje-li to tíživá sociální situace zaměstnance.

2) Půjčka k překlenutí tíživé finanční situace zaměstnance

Půjčku k překlenutí tíživé finanční situace zaměstnance lze poskytnout až **do výše 20 000 Kč** se splatností **do dvou let** od uzavření smlouvy o půjčce (možné prodloužit na pět let).

V případech, kdy byli zaměstnanec a jeho rodina postiženi živelní pohromou, ekologickou nebo průmyslovou havárií na území, na kterém byl vyhlášen nouzový stav, lze zaměstnanci poskytnout půjčku k překlenutí tíživé finanční situace až **do výše 50 000 Kč** se splatností **do pěti let** od uzavření smlouvy o půjčce.

Vznikne-li u jednoho zaměstnance více důvodů pro poskytnutí půjčky k překlenutí tíživé finanční situace, lze tuto půjčku zaměstnanci poskytnout v jednom kalendářním roce i **vícekrát**.

Způsob poskytování půjček

Půjčky se poskytují **bezúročně** na základě žádosti zaměstnance.

Vedoucí organizačního celku po dohodě s odborovou organizací rozhodne, zda žádost zaměstnance doporučí. Doporučí-li ji, neprodleně ji předá příslušnému finančnímu odboru. Nedoporučí-li ji, vrátí žádost zaměstnanci se zdůvodněním nejpozději **do 30 dnů od jejího předložení**.

Půjčky lze zaměstnancům poskytovat pouze na základě **písemné smlouvy**, s využitím občanského zákoníku, podle podmínek stanovených v této příloze Kolektivní smlouvy 2012.

Ve smlouvě o půjčce se musí se zaměstnancem sjednat:

- a) účel, ke kterému se půjčka poskytuje,
- b) způsob poskytnutí půjčky (převodem prostředků fondu na účet nebo úhradou částek uvedených na účetních dokladech),
- c) čas, na který se půjčuje – termín splatnosti půjčky,
- d) splácení půjčky formou měsíčních splátek,
- e) výše měsíčních splátek,
- f) srážení dohodnuté výše měsíční splátky z platu zaměstnance podle ustanovení zvláštního právního předpisu,
- g) číslo bankovního účtu, na který se měsíční splátky budou poukazovat,

- h) možnost mimořádné splátky kdykoli a v jakékoli výši,
- i) povinnost zaměstnance předložit daňové doklady k úhradě smluveného účelu půjčky nejpozději do tří měsíců od uzavření smlouvy,
- j) povinnost zaměstnance, v případě realizace půjčky na základě kupní smlouvy, doložit ověřenou kopii návrhu na vklad do katastru nemovitostí a výpis z listu vlastnictví,
- k) splatnost půjčky do šesti měsíců ode dne skončení pracovního (služebního) poměru zaměstnance nebo u dlužníka (vojáka z povolání) i tehdy, skončí-li jeho výkon služby u Ministerstva obrany.

Měsíční splátka se stanovuje minimálně ve výši **5 % čistého platu** zaměstnance, která se zaokrouhluje na celé stokoruny nahoru.

Zaměstnanec musí zabezpečit, aby daňové doklady na čerpání prostředků ve smluvené výši byly předloženy příslušnému finančnímu odboru k úhradě nejpozději **do tří měsíců** od uzavření smlouvy o půjčce.

Vyžaduje-li se na nákup objednávka, vystaví ji zaměstnanec.

Evidence půjček a hospodaření s prostředky určenými na půjčky

Ředitel finančního odboru zabezpečí:

- a) zapsání údaje o výši poskytnuté půjčky zaměstnanci do evidence půjček nejpozději **následující pracovní den** po dni její realizace,
- b) zapsání údaje o výši poskytnuté půjčky **do mzdového listu zaměstnance**,
- c) **pravidelné srážky** z platu zaměstnance na splácení půjčky v nejbližším výplatním termínu po dni realizace půjčky.

Splatnost půjček při odchodu zaměstnance

Zaměstnanec (dlužník), kterému zanikl služební poměr nebo byl zařazen k výkonu služby k jiné organizační složce státu nebo právnické osobě¹ nebo kterému pracovní poměr skončil, je povinen splatit poskytnuté půjčky nejpozději **do šesti měsíců od tohoto dne (může být prodlouženo až na dva roky)**. Při přerušení služebního poměru vojáka z povolání zajistí příslušný finanční odbor pokračování splátek ve stávající výši, popř. splacení celkové částky **nejpozději do 10 let od data poskytnutí půjčky**.

Správa pohledávek za půjčky

Správu pohledávek nesplacených půjček poskytnutých z dílčího fondu vykonává příslušný finanční odbor.

Zemře-li zaměstnanec (dlužník), zabezpečí příslušný finanční odbor uplatnění nároku na úhradu nesplaceného zůstatku půjčky v rámci dědického řízení prostřednictvím Sekce legislativní a právní MO.

Zůstatek nesplacených půjček **nelze prominout**:

- a) dlužníkovi, kterému již pracovní (služební) poměr skončil,
- b) má-li dlužník majetek, z něhož lze dosáhnout uspokojení pohledávky,
- c) má-li dlužník pohledávku vůči státu nebo státní organizaci a nepřistoupí k jejímu prominutí do výše zůstatku nesplacené půjčky.

Klíčová slova

Mimorozpočtové prostředky/zdroje, rezervní fond FKSP, tvorba fondu, půjčky, stravování, sociální výpomoci, rekreace, kultura, sport, dary, osobní účet, pojištění.

Literatura:

Základní:

- Česká republika. Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů. In: Praha: PS PČR, 2000.
- Česká republika. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. In: Praha: PS PČR, 2000.
- Česká republika. Vyhláška Ministerstva financí č.114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů. In: Praha: PS PČR, 2002.
- *Kolektivní smlouva 2012 (ve znění 5. doplňku)*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2012, 75 s.

Doporučená:

- RMO č. 66/2011. *Zásady pro tvorbu a čerpání fondu kulturních a sociálních potřeb*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2011, 2 s.
- *Ministerstvo financí České republiky: Státní závěrečný účet 2010: F. Zpráva o hospodaření dalších složek veřejných rozpočtů a o fondech organizačních složek státu: Příloha F* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2010 [cit. 2014-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpoctu/2010/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2010-2059>
- *Ministerstvo financí České republiky: Státní závěrečný účet 2013: F. Zpráva o hospodaření dalších složek veřejných rozpočtů a o fondech organizačních složek státu: Příloha F* [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2013 [cit. 2014-06-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpoctu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>

Úkoly pro samostatnou práci:

- 1) Charakterizujte mimorozpočtové zdroje/prostředky.
- 2) Vysvětlete tvorbu a použití prostředků rezervního fondu.
- 3) Objasněte historii vzniku FKSP a jeho podstatu. Vysvětlete vztah mezi FKSP a objemem prostředků určených na platy.
- 4) Charakterizujte základní elementy tvorby fondu (příjmy fondu) a způsoby jeho použití v obecné rovině.
- 5) Pokuste se vymezit a charakterizovat použití FKSP v rámci rezortu obrany (osobní účet, pojištění, půjčky, dary, apod.).
- 6) Jaké jsou hlavní zásady hospodaření s fondem u MO.